

Sosyoloji / Toplumbilim

Doç. Dr. Yasemin Esen Ankara
Üniversitesi Eğitim Bilimleri
Fakültesi

Bilim Nedir?

- En geniş anlamı ile **sistematik bilgi kümesidir.**
- Daha dar bir tanımla; bilim, **deneysel (görgül) ve nesnel bir konusu olan, aralarında mantıksal ve olgusal ilişkilerin bulunduğu sistemli (dizgeli) bir bilgi birikimi ya da bilgiler bütünüdür.**

Bilimsel Bilgi

Akla ve aklın yönettiđi deneylere dayanarak ve yöntem kullanarak elde edilen sistemli bilgidir.

** Evreni, evrenin içindeki varlıkları ve insanı neden-sonuç ilişkisine göre araştırır.

** Konusu, yöntemi, nesnelliği, sistemli oluşu ve kontrol edilebilmesi ile diğer bilgi türlerinden ayrılır.

Bilimsel Bilginin Türleri

- a) Formel Bilimler (doğada olmayan, düşünsel bilgiler. Matematik, mantık, vs)
- b) Doğa Bilimleri (fizik, kimya, vs)
- c) Beşeri Bilimler (insanı konu alan bilimler. Sosyoloji, psikoloji, tarih. vs.)

Bilimsel Bilginin Özellikleri

- 1- Nesneldir (objektiftir)
- 2- Genelleştirilmiştir
- 3- Evrenseldir
- 4- Birikimli ilerler
- 5- Akla dayanır (neden-sonuç ilişkisi kurar)
- 6- Tekrarlanabilir.
- 7- Varlığı parçalı olarak ele alır.
- 8- Belirli yöntemlerle elde edilir.
- 9- Olgusaldır. Somut oluşum ve olaylara dayanır.

Bilim Sınıflaması

1) Aksiyomatik Bilimler :

Önceden doğru sayılan bilgilerden ya da varsayımlardan yola çıkarak **tümdengelim** yöntemi ile bilgi üretir (Matematik ve Mantık)

2) Pozitif Bilimler: Olguların gözlenmesi ile genellemelere ulaşır, çıkarımlarda bulunur. Yöntem tümevarımdır. Tek tek olgular ele alınır, aralarındaki ilişkiler incelenir ve genellemelere ulaşılır.

➤ Doğayı ve toplumu inceleyen bilimler bu başlık altında toplanır.

Pozitif Bilimlerin Dalları

1- Doğa bilimleri: Evrendeki canlı ve cansız varlıkları ve bunlarla ilgili olayları kendilerine konu edinirler.

(Fizik, kimya, biyoloji, jeoloji, vb)

2- Sosyal bilimler: Toplumsal gerçeğin içerdđi olgu ve olayları (insanlar arasındaki ilişkileri, insanın toplumla, toplumsal kurumlarla ilişkilerini) inceleyen bilimlerin genel adıdır. İnsan davranışını toplumsal ve kültürel yönleriyle ele alan disiplin ya da bilim dalları olarak da tanımlanabilir.

Sosyoloji, tarih, etnoloji, sosyal psikoloji, siyaset bilimi iktisat, kültürel antropoloji (sosyal antropoloji), tarih, coğrafya, eğitim, vb.

Doğa Bilimleri ile Toplum Bilimleri Arasındaki Benzerlikler

- a) **Konu Yönünden:** İnceledikleri konular tek tek olgular-olaylar ve bunlar arasındaki ilişkilerdir.
- b) **Amaç Yönünden:** Olgular-olaylar arasındaki ilişkileri bulmak, bunlardan kesin ya da kesine yakın sonuçlar elde etmek, çıkarımlarda bulunmaktır. Böylece, bilimsel genellemelere gidilebilir.
- c) **Yöntem Açısından:** Tümevarım yöntemi, her iki bilim kümesinde de izlenir.

Doğa Bilimleri ile Toplum Bilimleri Arasındaki Ayrılıklar

- a) İnceledikleri konuların niteliği farklıdır.
- b) Doğa bilimlerinde inceleme sonuğları kesindir ve değişmez. Toplum bilimlerinde ise sonuçlar farklı olaylarda ve farklı koşullarda değişebilir.
- c) Toplumsal bilimlerde normatif (kuralcı), doğa bilimlerinde ise pozitif (genel yasa) taraf ağır basar.
- d) Doğa bilimlerinde kontrollü deneyler olanaklıdır. İnsanla ilgili bilimlerde deney olanaklı değildir.

Sosyal Bilimlerin Alanları

1. Normatif Alanlar: Konusunu kuralların oluşturduğu bilimler.

Normatif alanlar, kuram üretmekten çok, üretilmiş olan kuramları toplumun gereksinimleri ve düzenlemeleri doğrultusunda yorumlayarak, kurallar ve uygulamalar getirmeyi amaçlar (Örneğin; hukuk).

2. Pozitif Alanlar: Toplumun sorunlarına eğilmenin yanında, kuram geliştirmeyi ve sonuçlarını topluma genellemeyi de amaçlayan alanlardır.

Örneğin sosyoloji, psikoloji ve eğitim bilimleri alanları bu kategoriye sokulabilir.

3. Metafizik Alanlar: Somut olgu ve olayların dışındaki konuları ele alır ve bunları kendine özgü yöntem ve tekniklerle inceler.

Kuramsal temelleri yoktur, deneysel yaklaşım söz konusu değildir (örn; teoloji).

SOSYOLOJİ (toplumbilim)

- Toplumla ve toplumsal olgular/olaylar ile ilgili sistematik bilgiler bütünü.
- Toplumun genel yasalarını, yasa benzeri düzenlilikleri, eğilimleri, toplumsal olgular arasındaki neden-sonuç ilişkilerini saptamaya çalışır.
- **Amaç: toplumun ya da toplumsal ilişkilerin bilimsel olarak incelenmesidir.**

Sosyologların sosyal davranışı ele alış tarzı:

1. Kişilere ilişkin sorular sormak
2. Yöntembilimsel (metodolojik) bir çerçevede kişilerin nasıl davrandıklarını gözlemlemek
3. Grup yaşamının çeşitli formlarına katılmak

Bilim Olarak Sosyoloji Tanımları

- 1.Sosyal davranış bilimi
- 2.Sosyal ilişkiler bilimi
- 3.Sosyal kurumlar bilimi
- 4.Sosyal süreçler bilimi
- 5.Sosyal değişme bilimi
- 6.Genel ve soyut bir kavram olarak
“toplum”u inceleyen bir bilim

Sosyolojinin Dalları

- Ahlâk Sosyolojisi
- Aile Sosyolojisi
- Askeri Sosyoloji
- Beden Sosyolojisi
- Bilgi Sosyolojisi
- Bilim Sosyolojisi
- Çalışma (Endüstriyel) Sosyolojisi
- Din Sosyolojisi
- Eğitim Sosyolojisi
- Hukuk Sosyolojisi
- İktisat Sosyolojisi
- İnsan Ekolojisi ve Demografi

Doç. Dr. Yasemin Esen Ankara
Üniversitesi Eğitim Bilimleri
Fakültesi

- Kent (Şehir) Sosyolojisi
- Köy (Kırsal) Sosyolojisi
- Kurumlar Sosyolojisi
- Küçük Gruplar Sosyolojisi
- Kültür Sosyolojisi
- Sağlık Sosyolojisi
- Sanat Sosyolojisi
- Sanayi Sosyolojisi
- Siyaset Sosyolojisi
- Tarih Sosyolojisi
- Uygulamalı Sosyoloji

Sosyoloji hangi toplumlardaki insan davranışlarının sosyal yönü ile ilgilidir?

- Sosyolojinin odak noktasını ileri ya da sanayileşmiş toplumlardaki kurumların ve bu kurumların dönüşüm şartlarının incelenmesi oluşturmaktadır.
- Sosyoloji tarihsel olarak Fransız İhtilali (1789) ve sonrasında Endüstri Devriminin (18-19.yy) şekillendirdiği yeni toplumsal sorunlara yanıt bulunabilmesi amacıyla gündeme gelmiştir.

Sosyolojinin Tarihsel Gelişimi

- Sosyolojinin bir bilim olarak ortaya çıkmasında; **Fransız İhtilali ve Sanayi Devrimi** sonrasında ortaya çıkan toplumsal sorunlara yanıt arama çabası etkili olmuştur.
- Sosyoloji bu devrimlerin eski toplumsal düzeni sarsmasıyla ortaya çıkan sorunlara çözüm arayışından doğmuştur.
- (Siyasal ve ekonomik alanlardaki radikal dönüşümler, eski toplumsal kurumların temelsiz kalması, yeni kavramlar vb.)

Kaynakça

- Aron, R. (2004). Sosyolojik Düşüncenin Evreleri. Ankara: Bilgi
- Giddens, A. (1998). Sosyoloji: Eleştirel Bir Yaklaşım. İstanbul: Birey.
- Giddens, A. (2008). Sosyoloji. İstanbul: Kırmızı.
- Tan, M. (1981). Toplum Bilimine Giriş: Temel Kavramlar. Ankara: A.Ü. E.B.F. Yay.
- Tezcan, M. (1993). Sosyolojiye Giriş: Temel Kavramlar.